

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 5

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 910 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-mayda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Uy-joy qurilishi madaniyati, uning o'ziga xos xususiyatlari va tamoyillari.....	10
Davletov Islambek Xalikovich, Zikrullayev Valixon G'aybullayev o'g'li	
Hududlar investitsiya muhitini oshirish muammolari.....	16
Akbarov Bekmurod Miryakubovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasi ellikqal'a tumanida turizm klasterini joriy qilish mexanizmi.....	22
Norchayev Asatullo Norbo'tayevich	
Small Business and Private Entrepreneurship is the Priority Direction of Our Country's Economy.....	28
Tulagan Tukhtaraliev, G'aniev Muhammadjon Xalilovich	
Resurs soliqlarini soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish.....	31
Tursunova Zulayxo Abdujobir qizi	
O'zbekistonda muqobil energiya manbalaridan foydalanish elektrotexnika sanoati rivojlanishining istiqboli sifatida.....	34
Uraimjonov Azizbek Raxmonjon o'g'li	
Oliy ta'limning raqobatbardoshligini ta'minlashda ta'lim sifatining mohiyati va asosiy tamoyillari (O'zbekiston misolida).....	40
Egamov Sevinchbek Maxsud o'g'li	
Financial Mechanisms of Supporting Textile Products Export.....	46
Gaybullayeva Gulbaxor Maxmudovna, Yakubova Ugiloy Mamasoliyevna	
O'zbekiston Respublikasida hududlarni mutanosib barqaror rivojlantirish masalalari va yechimlari.....	49
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar biznesini shakllantirish yo'llari.....	54
Ibodullayeva Malohat Sirojiddin qizi	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligini rivojlantirishning xorijiy tajribasi.....	57
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Turizm sohasi rivojlanishining istiqbollari.....	61
Ergashev Rahmatulla Xidirovich, Jabborova Zuhra Abdig'ani qizi	
Jahonda kabel bozorini rivojlantirish xususiyatlari va tendensiyalari.....	68
Uralov Olimjon Mahammadjonovich	
Namangan viloyatida yoshlarning iqtisodiy faolligi ko'rsatkichlari dinamikasini tahlil qilish.....	72
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
Turizm sohasiga malakali kadrlar tayyorlashdagi muammolar va ularning yechimlari borasida tavsiyalar.....	77
A. I. Raxmatov	
Трансформация внешнеторговых связей Республики Узбекистана.....	83
Ахмедова (Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи	
Korxonalarda investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari va usullarining tahlili.....	88
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Turizmning mohiyati xususida nazariy yondoshuvlar va ularning tahlili.....	94
R. I. Pardayev	
Katta hajmga ega bo'lgan maxsus qurtxonalarda boqilayotgan ipak qurtlariga harorat va namlikni ta'siri.....	101
Raxmanova Xurinisho Egamovna	
Mahalliy byudjet daromadlarini shakllantirishda mahalliy soliqlar va soliqdan tashqari tushumlarning ahamiyati.....	104
Rajjaboyeva Dildora Zakirovna	
Banklarda stress-test asosida ESG-risklarni baholash.....	110
Nilufar Sharipova	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda banklarda ekologik va ijtimoiy risklarni baholash va boshqarish tizimini joriy etishning ahamiyati.....	114
Karimov Shamsiddin Akram o'g'li	
Qimmatli qog'ozlarni qiymatini baholash usullari va modellari.....	122
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi	
Sanoat ishlab chiqarishda diversifikatsiyaning nazariy asoslari.....	127
Davronbek Sharibjonovich Raximov	
Mamlakatimizda innovatsiyalarni moliyalashtirishning amaldagi holati tahlili.....	133
Aminov Farrux Farxadovich	

Raqamli iqtisodiyotda moliyaviy hisobot tahlilini takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	138
G. J. Jumayeva	
Qurilish sohasida logistika tizimlariga zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanganlarning amaliy jihatlari....	141
Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida inson kapitalini boshqarishdagi muammolar	146
Nematova Shaxlo Egamberdiyevna	
Aholi daromdlari va omonatlarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	149
Xakimov Zohid Norbo'tayevich	
Tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonini intellektuallashtirish algoritmini yaratish.....	158
Zoirov O'lmas Erkin o'g'li	
Mintaqa iqtisodiyotida investitsiya faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini baholash	164
Chilmatova Dilnoza Abdurahimovna	
Возможности внедрения и развития исламских банковских продуктов в рынок Узбекистана.....	168
Иноятowa Камoла Фуркатовна	
Davlat xizmatchisi faoliyatida ijtimoiy javobgarlikning o'rni	172
X. X. Ikramov	
Korporativ boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari	176
Abdug'aniyev Muhammadamin Abdug'affor o'g'li	
Hududiy kambag'allik chegaralarini aniqlashning ahamiyati (Qashqadaryo viloyati misolida).....	182
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Alisher Yunusaliyevich Safarov	
Kichik biznesga mahalliy investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanishda franshizaning roli	189
Rabimqulov Sherzod Murtozayevich	
Tijorat banklarida marketing strategiyalaridan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	193
Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich	
Davlat sherikchilik asosida maktab va maktabgacha ta'lim moliyashtirishligini o'ziga xos xususiyatligi.....	198
Boltaboev Murodbek Aybekovich	
Moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish davr talabi	203
X. I. Boyev	
Banklarda chakana kreditlash turlari va ularni raqamli transformatsiya qilishning zarurligi	207
Axmedova Dilrabo Kurbondurdi qizi	
Rasmiy ish bilan bandlik – aholining munosib turmush darajasini ta'minlash demak.....	216
Farhod Bagibekovich Xalimbetov	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i uchun qo'llaniladigan soliq imtiyozlarining amaldagi holati va tahlili.....	220
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Автомобильная промышленности развитых стран: становление, развитие, пути совершенствования.....	227
Назарова Раъно Рустамовна, Абдухамидова Мафтуна Турсуналт кизи	
Влияние цифровизации на внешнеэкономическую деятельность	232
Шермаматова Ирода Ойбековна, Тиллаев Хуршиджон Сулаймон ўгли	
ИИ в банковском бизнесе: ключ к конкурентной привлекательности	238
Фаттахова Муниса Абдухамитовна	
Tijorat banklari kapitalining iqtisodiy mazmuni va uning tarkibi	243
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
Особенности банковского кредитования и факторы препятствующие финансово-кредитной поддержке субъектов сферы туристических услуг.....	248
Розоков Мухаммадазиз Мансурович	
Factoring Operations in Banks.....	253
Boykabilova Iroda, Davronova Dilnoza Damirovna	
Moliyaviy sektordagi aksiyadorlik jamiyatlarining korporativ strategiyasini shakllantirishda risklarni bartaraf etish.....	257
Jaxongirov Rustam Jaxongirovich, Xo'jamurodov Asqarjon Jalolovich	
O'zbekistonning jozibador investitsiya muhitini yaratishda huquqiy asoslarni yanada takomillashtirishning ilmiy va amaliy zaruriyati	264
Oybek Elmuratov	
Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarning boshqarish tizimini takomillashtirish.....	268
Uzakova Umida Ruzievna	

Tashkent Economy – Locomotive of the Country's Economy	274
Akramova Aziza Abduvohidovna, Maqsudov Bunyod Abdusamadovich	
O'zbekiston Respublikasida ishbilarmonlik turizmining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari	278
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Difuza Ilhomovna	
Mintaqalar iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanish mezonlari va ularni hisoblash usullari	284
Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Marketing strategiyasi: raqobatchilik sharoitida tadbirkorlik faoliyatini yuritishning rivojlantirilishi	288
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna, Matrizayeva Dilaram Yusubayevna	
Mahalliy budjetlar mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlashning eng asosiy istiqbolli yo'nalishi	295
S. Y. Ismoilova	
Atrof-muhitga zararsiz, tabiiy tarkibli korroziya ingibitorlari turlarini tahlil qilish	300
Qurbonova Firuza Solexovna	
Oliy ta'lim muassasalarida xarajatlar smetalari ijrosi hisobini yuritish tartibi	306
AbdulAziz Norqo'chqorov Ziyadullayevich	
Tijorat banklarining investitsion faoliyati samaradorligi va uni rivojlantirish yo'llari	312
Olimova Nodira Xamrakulovna	
Baholangan majburiyatlar hisobini takomillashtirish	324
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
Qurilish-pudrat tashkilotlarida auditorlik tekshiruvida faoliyat uzluksizligini baholash	331
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li	
Основные направления развития инвестиционной деятельности предприятий	335
Махкамова Надира Саидмуратовна	
Milliy statistika axborot tizimlarining funksional jihatlari va o'ziga xos xususiyatlarining tahlili	340
Otajonova Gulhayo Maqsud qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini boshqarish axborot tizimini modellashtirish	345
Xudoyorov Laziz Niyozovich, Ergashova Nargiza Boboxonovna	
Mamlakatimizda aksiz to'lanadigan tovarlarni soliqqa tortish usullari	351
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
Iqtisodiy rivojlanish sharoitida investitsiya loyihalarini jalb qilgan mablag'lar orqali moliyalashtirishning zarurligi	357
Amonova Dilafro'z O'tkurovna	
To'lov tashkilotlarini tashkil etishda xatarlarni boshqarish	362
Axmedov Miraziz Alisherovich	
Korxonada inson kapitalini rivojlantirish tizimi va konsepsiyasini takomillashtirish imkoniyatlari	367
Hamrokulov M. O.	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida kichik sanoat zonalari faoliyatining zarurligi va iqtisodiy-huquqiy maqomi	375
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich	
Bank tizimida marketing faoliyati orqali yangi innovatsion xizmatlarni joriy etishning zamonaviy holati	379
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
Экономическая сущность инновационной деятельности в банковском секторе	388
Шадиева Дилдора Хамидовна	
Yengil sanoat taraqqiyotining xitoy tajribasi va undan o'zbekistonda foydalanish imkoniyatlari	392
Jumaniyazova Feruza Rajabovna	
Tut parvonasi zararkunandasining biologik tarqalishi va zararini oldini olish choralari	402
Oybek Toshmurovich Karimov	
Ijtimoiy adolat va ayollar huquqlari: kasbiy kamsitish	406
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Ishsizlik nafaqalari tayinlash va xalqaro tajriba	412
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Takroriy ekinlar urug'ini to'g'ridan-to'g'ri nol ishlov berish orqali ekadigan qurilmaga tushadigan yuklamaning nazariy tadqiqoti	418
Abdullayev Baxodirjon Valijon o'g'li	
Banklarida jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish tizimining roli	422
Abdullayeva Dildora Qudratovna	

Biologik aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartari asosida tashkil etishning uslubiy jihatlari	425
Adxamov Samariddin	
Barqaror iqtisodiy o'sishga erishishda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarning ahamiyati.....	430
Asqarova Mavluda Turabovna, Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Ilmiy-innovatsion iqtisodiyotda suv xo'jaligini rivojlantirish muammolari, yechimlar va natijalar: fundamental asosda.....	435
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini yuritishning milliy va xalqaro standartlari.....	441
Maxamadaliyeva MahliyoXon Maxamadmurod qizi	
Tijorat banklari aktivlari va ularni samarali boshqarish nazariy asoslari	448
Masharipov Maxmud Bekturdiyevich	
Tijorat banklarning moliyaviy faoliyatida yuzaga keladigan xavf-xatar va uning mohiyati	453
Rashidov Raximjon Iskandarovich, Abduraxmonov Anvar Akbar o'g'li	
Kichik sanoat zonalarini barpo etish va rivojlantirish omillari va hozirgi holatining tahlili	459
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
Moliyaviy menejment tizimi samaradorligini oshirishda raqamli marketing strategiyasidan foydalanish	466
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
O'zbekiston Respublikasi moliyaviy tizimida byudjetdan tashqari jamg'armalarning ahamiyati va o'rni	473
Babanazarova Gulzar Ziautdinovna, Ajibayeva Rauiya Maxsudovna	
Aholi daromadlarini oshirishda asalarichilikning o'rni	479
Xudayarova Zuxra Yuldashevna	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ	482
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Tijorat banklari faoliyatida iqtisodiy risklar va ularni nazariy asoslari.....	490
Burxonov Asliddin Asqar o'g'li	
Biznes tuzilmalarini diversifikatsiya qilish modellari va usullari hamda innovatsion rivojlanish strategiyalarining qiyosiy tavsifi.....	497
Matyoqubova Dilfuza Olimboyevna	
Тенденции развития пищевой промышленности Узбекистана.....	503
Назарова Раъно Рустамовна, Нигматуллаева Гульчехра Нуруллаевна	
Soliq-bojxona siyosatining dolzarb masalalari va ularni takomillashtirish yo'nalishlari.....	509
Usmonov Kaxramonjon Akbaraliyevich	
Статистический анализ факторов, влияющих на бренд молока и молочных продуктов в Узбекистане	513
Холдарова Фариза Тухтабаевна	
Правовое регулирование рынка цифровых активов и криптовалют.....	519
Якубова Ш. Ш., Рашидов Рахимжон Искандарович	
Efficiency of Internal Audit Service and Report Improvement: Control of Sanatorium-Wellness Institution	528
Shafkarov Fahriddin Khudaiberdievich	
Development of Digital TV Services in the Conditions of Digitalization of the Economy.....	534
Farhad Karimov	
Kichik biznes faoliyatida muhim muvaffaqiyat omillarini belgilashning ahamiyati va ularni baholash.....	538
Kabulova Nurgo'zal Umirbek qizi	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ekonometrik tadqiq etish	541
Muminova Maxbuba Abduvafoyevna	
Korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyati ko'rsatkichlarini baholash.....	548
Musurmonova Mahbuba Omonovna	
Tadbirkorlik subyektlari tashqi savdo faoliyatini ichki tartibga solishni takomillashtirishning ayrim jihatlari..	552
To'rayev Nurbek Muxammadovich	
Temir yo'l transportida xizmat ko'rsatish jarayonini rivojlantirishning retseptiv tahlili	557
Raxmonov G'ayrat Ismatulloyevich	
Strategik boshqaruv hisobi va uning uslubiyotini takomillashtirish masalalari.....	562
Sharipova Shoxida Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida "yashil" iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashning iqtisodiy mexanizmlari.....	567
Shodmonov Ruslan G'olib o'g'li	
Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning kontseptual jihatlari	574
Sultanov Maxmud Axmedovich	

Tijorat banklari foydasini soliqqa tortishning ayrim me'yoriy-huquqiy asoslari.....	578
Turanov M. Sh.	
O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining rivojlanishida tijorat banklarining o'rni.....	586
Zubaydullayeva Zulayxo Karimovna, Kaxarova Dildora Erkinovna	
O'zbekistonda tayyor kiyimlar bozori ko'lamini oshirishda marketing strategiyalarining samaradorligi.....	596
Urazov Mansur Musurmanovich	
Yevropaga barqaror eksport va qishloq xo'jaligida yashil rivojlanish uchun Mosh bozori strategiyalarining ta'sirini baholash.....	599
Valiyeva Aziza Anvar qizi	
Rangli tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonlarini paralellashtirish.....	605
Xidirova Barchinoy Ilxomovna	
Korxonalarda ishchi personal ehtiyojlarini motivatsiyaga ta'siri.....	610
Aripov Oybek Abdullayevich, Axmedov Muzaffar Shokirjonovich	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ.....	615
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	623
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Positioning Textile Products in Competitive Strategy.....	626
Икрамова Нодира Бурхон кизи	
Sanoatni tarkibiy o'zgarishlar asosida maqbullashtirish va samaradorlik ko'rsatkichlarini prognozlash.....	631
Kasimov Azamat Abduraimovich	
O'zbekiston Respublikasi budjetini shakllanishida egri soliqlarni undirishning fiskal samaradorligi.....	638
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna	
To'qimachilik klasterlari eksport salohiyatini boshqarish masalalari.....	645
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
Влияние плодородности почвы на урожайность хлопчатника в хлопково-текстильных кластерах Республики Каракалпакстан.....	650
Сагиева Молдир Оразбай кизи	
Оценка категории вейпов среди курильщиков электронных сигарет Узбекистана.....	655
С. М. Мирзалиев, М. О. Куролов, Г. К. Абдурахманова, Джуди Сметана, Крисси Льюис	
Jahon kabel bozorini tatbiq etish va rivojlantirish xususiyatlari.....	668
Uralov Olimjon Maxammadjonovich	
Moliyaviy hisobotlar va ularni tuzish va auditorlik tekshiruvdan o'tkazishning uslubiy jihatlarini rivojlantirish.....	673
Nomozova Qumri Isoyevna, Abdinazarov Samijon Abbos o'g'li, Jabbarov Azamat Murodullayevich, Boymurodov To'liqin Azamatovich	
Digital Transformation Implementation Directions and Instrument Analysis.....	680
Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
Understanding Financial Indicators and Their Strategic Utilization: Insights from Global Practices and Uzbekistan's Experience.....	684
Astanova Zarnigor Obid qizi, Nomozova Qumri Isoyevna, Jurayev Xurshid Mamatkulovich, Ismatova Kamola Obid qizi	
Turizm xizmatlari eksportida zamonaviy texnologiyalar orqali xizmatlar sifatini oshirishning ahamiyati.....	690
Bakhromov Akmal Abduvahid o'g'li	
Sanoat korxonalarida personal mehnatini tashkil etishni optimallashtirish yo'llari.....	695
Dilovarxo'jayeva Dilnozaxon Shavkatxo'ja qizi, Rustamova Dilnoza Jamshid qizi, Axtamova Parizod Oybek qizi, Nuritdinova Maftuna Jahongirovna	
O'zbekiston Respublikasida pul-kredit siyosati instrumentlaridan foydalanish amaliyotini takomillashtirish..	701
Kaxarova Dilnoza Shavkatovna	
Bojxona faoliyatini transformatsiyalashda innovatsion boshqaruvni takomillashtirishga oid nazariy qarashlar.....	706
Ro'ziboyev Muhiddin Xushnudovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida aholining tadbirkorlik faolligini oshirish tendensiyalari.....	710
Xudayarova Maftuna Shavkatovna	
O'zbekiston qishloq xo'jaligini rivojlantirishda xorijiy va mahalliy investitsiyalarning o'rni.....	717
Yusupov Komaliddin Baxtiyor o'g'li	

Факторы успеха в управлении инвестициями промышленных предприятий	721
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Issues of minimizing risks related to mortgage lending of commercial banks of the republic of Uzbekistan	726
Kulliev Istam Yangimurodovich	
O'zbekiston Respublikasida nomoddiy aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari talablari asosida tashkil etish xususiyatlari	735
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Tijorat banklari faoliyatida risklarni pasaytirish yo'llari.....	740
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboyevich	
Investitsiyalar – moliyaviy barqarorlik kafolati.....	746
Xaydarov Nizamiddin Xamrayevich	
Современные подходы к управлению системой заработной платы и льгот в условиях рыночной экономики	751
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
Atrof-muhit muhofazasida xulq-atvor iqtisodiyotining roli	759
Djalilov Farxod Abduganiyevich	
Eco-Paths of Uzbekistan: How Corporate Social Responsibility in Tree Planting and Transport Infrastructure is Paving the Way For Sustainable Futures.....	763
Oybekov Shohjahon Akmal o'g'li, Alfira Sofia, Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Oliy ta'lim xizmatlar bozorida raqamli marketingning ahamiyati.....	771
Ruziyeva Shaxlo Raupovna	
Sanoatning kon-geologiya korxonalari iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash xususiyatlari.....	776
Xotamov Javohir Abdusharop o'g'li	
Qishloq xo'jaligi agrotexnologiyalarni tijorat banklari orqali kreditlash yo'llari	781
Isakov J. Ya.	
Savdo korxonalarini rivojlantirishda tijorat banklarining ahamiyati va ularni takomillashtirish istiqbollari.....	788
Aktamov Abdulvali Abdug'ani o'g'li	
Ekologik muammolar va "yashil" iqtisodiyot.....	794
Axunova Shohista Nomanjanovna, Maxkamova S. Sh.	
Rivojlangan mamlakatlar tajribasida umidsiz soliqlar qarzini hisobdan chiqarish tartiblari va uni amaliyotda qo'llash masalalari.....	798
G'aybullayev Abdunabi Abduvohid o'g'li, Usubjanov Shavkat Sidiqjanovich, Abdulazizov Baxodirjon Muhammadzohid o'g'li	
Qishloq xo'jaligida qiymat yaratish zanjirini raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida takomillashtirish	804
Iroda Turdibayevna Kudratova	
Soliq hisobi va tahlilini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari.....	808
Jumayev Umid Nazarovich, Xo'jayev Sadridin Mamatmurotovich, Gapparov Zokirjon Bozorovich	
Biznesni raqamlashtirishning iqtisodiy mazmuni va binnesni transformasiyasining nazariy asoslari.....	812
Mamajonov Fayzullo Abdusamatovich	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	816
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning ahamiyati va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri.....	824
Maxmudaliyeva Manzuraxon Raxmon qizi	
Globalashuv sharoitida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash masalalari	827
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li, Xakimov Javohir Hamza o'g'li, Turganbaev Nursultan Bayram o'g'li, Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich, Xasanov Ruslan Raxmatovich	
Davr xarajatlari va audit hisobini takomillashtirish.....	833
Quliyev Komiljon Shuxratovich, Ismatov Shohislom Nabi o'g'li, Qilichov Chingiz Ne'mat o'g'li	
Innovatsion ta'lim texnologiyalarining mohiyati va nazariy asoslari.....	836
R. K. Ollaberganova	
Mamlakatda moliya bozorini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari.....	841
Rizayeva Laylo Patxulla qizi, Boboqulova Shaxlo Turg'in qizi, Aminjonova Nozima Naimjonovna	
Qishloq xo'jaligida pillachilik biznesini rivojlantirish sharoitlari va imkoniyatlardan samarali foydalanish tahlili	846
Turgunov Odilbek Maripovich	
Hudud investitsion faolligini oshirishda marketing strategiyalaridan samarali foydalanish yo'llari	853
Achilov Abrorjon Niyatqobilovich, Ergashev Alijon Hojimatovich	

Инструменты финансового рынка в сокращении уровня бедности в экономике Республики Узбекистан.....	857
Саиткулова Матлуба	
“Yashil” iqtisodiyot, ekologiyalashtirish va barqaror rivojlanish integratsiyasi: barqaror kelajakni ta’minlashga kompleks yondashuv.....	862
Tadjibayev Zakir Malikovich	
O‘zbekistonda iqtisodiy faollikni ta’minlashga qaratilgan fiskal va monetar siyosatlarining hozirgi holati.....	867
Xudaybergenova Nigora Turgunbayevna	
Davlat budjetida g‘azna ijrosining o‘rni.....	874
Jo‘rayeva Mohinur Norqul qizi, Axmedova Yashnar Abdulla qizi, Nosirova Jamila Akbarovna	
Davlat budjeti daromadlarining ijrosi va nazorati.....	878
G. M. Samandarova	
Sanoat korxonalarida intellektual resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish mexanizmi.....	883
Q. A. Odinayev	
Tools of State Policy for Sustainable Development of Social Infrastructure in Uzbekistan.....	888
Abbasov Baurjan Madiyarovich, Navik Istikomah, Se M.Si, Nasriddinov Fazliddin	
Некоторые вопросы инноваций в развитии банковской деятельности.....	894
Джураев К. Т.	
Применение цифровых технологий в противодействии финансовым мошенничествам	901
Гадаев Исмаи Ядгарович	
Turizm sohasida kadrlar tayyorlashga ilmiy-nazariy yondashuvlar va kadrlarning zamonaviy kompetensiyalari	905
Yuldasheva Dilnoza Ulug‘bekovna	

SANOAT KORXONALARIDA INTELLEKTUAL RESURSLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMI

Q. A. Odinayev

O'zbekiston Respublikasi Kambag'allikni qisqartirish va
bandlik vaziri maslahatchisi, ilmiy tadqiqotchi

Annotatsiya: Ushbu maqolada sanoat korxonalarida intellektual resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish mexanizmlarini tahlil qiladi. Intellektual resurslar korxonaning strategik afzalliklarini ta'minlashda va raqobatbardoshligini oshirishda muhim o'rin tutadi. Innovatsiya va raqamli transformatsiya, amaliy bilim va tajriba, axborot tizimlari va axborotni boshqarish, ishbilarmonlik jarayonlarini takomillashtirish, kooperatsiya va sherikchilik, hamda motivatsiya va ijtimoiy faoliyat kabi mexanizmlar o'rganilgan. Tadqiqot natijalari shundan iboratki, avtomatizatsiya, xodimlarning malakasini oshirish, axborot tizimlarini joriy qilish, Lean va Agile metodologiyalari, universitetlar va tadqiqot institutlari bilan hamkorlik qilish, va samarali motivatsiya tizimlari korxonalarning intellektual resurslardan samarali foydalanishini oshirishga yordam beradi. Ushbu mexanizmlarning birgalikda qo'llanilishi sanoat korxonalarida ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirishga va ularning raqobatbardoshligini oshirishga imkon beradi.

Kalit so'zlar: Intellektual resurslar, iqtisodiy salohiyat, salohiyatidan samarali foydalanish, innovatsiya va raqamli transformatsiya, axborot tizimlari, axborotni boshqarish, ishbilarmonlik jarayonlarini takomillashtirish.

Abstract: This article analyzes the mechanisms of increasing the efficiency of the use of intellectual resources in industrial enterprises. Intellectual resources play an important role in ensuring the strategic advantages of the enterprise and increasing its competitiveness. Mechanisms such as innovation and digital transformation, practical knowledge and experience, information systems and information management, improvement of business processes, cooperation and partnership, and motivation and social activity are studied. The results of the research are that automation, training of employees, implementation of information systems, Lean and Agile methodologies, cooperation with universities and research institutes, and effective motivation systems help to increase the effective use of intellectual resources by enterprises. The joint use of these mechanisms allows to optimize production processes in industrial enterprises and increase their competitiveness.

Key words: Resources, economic potential, resource potential of the region, expert survey method, effective use of resource potential.

Аннотация: В данной статье анализируются механизмы повышения эффективности использования интеллектуальных ресурсов на промышленных предприятиях. Интеллектуальные ресурсы играют важную роль в обеспечении стратегических преимуществ предприятия и повышении его конкурентоспособности. Изучаются такие механизмы, как инновации и цифровая трансформация, практические знания и опыт, информационные системы и управление информацией, совершенствование бизнес-процессов, сотрудничество и партнерство, а также мотивация и социальная активность. Результаты исследования показывают, что автоматизация, обучение сотрудников, внедрение информационных систем, методологий Lean и Agile, сотрудничество с университетами и научно-исследовательскими институтами, эффективные системы мотивации помогают повысить эффективность использования интеллектуальных ресурсов предприятиями. Совместное использование этих механизмов позволяет оптимизировать производственные процессы на промышленных предприятиях и повысить их конкурентоспособность.

Ключевые слова: Интеллектуальные ресурсы, экономический потенциал, потенциал.

KIRISH

Zamonaviy sanoat korxonalari uchun intellektual resurslardan samarali foydalanish masalasi dolzarb muammolardan biridir. Intellektual resurslar, ya'ni bilim, tajriba, malaka va innovatsion g'oyalar korxonaning raqobatbardoshligini oshirishda, yangi texnologiyalarni joriy etishda va mahsulot sifatini yaxshilashda muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022–2026-yillarda

mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi"ning mamlakatimizda yuqori iqtisodiy o'sish sur'atlarini saqlab qolish hamda viloyat, tuman va shaharlarni kompleks hamda mutanosib rivojlantirish, ularning mavjud salohiyatidan samarali foydalanishga alohida e'tibor qaratilgan ^[1].

Shu bilan birga, global iqtisodiyotning tezkor o'zgarishlari, raqobatning keskinlashishi va iste'molchilarning talablarining o'sishi sanoat korxonalaridan yangi, ilg'or boshqaruv usullarini qo'llashni talab qilmoqda.

Intellectual resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish mexanizmlarini izlash va ishlab chiqish sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishi uchun zarurdir. Bu mexanizmlar nafaqat mavjud resurslarni to'liq va oqilona ishlatish, balki yangi bilimlarni yaratish va ularni amaliyotga joriy etishni ham nazarda tutadi. Shu sababli, korxonalarda intellektual resurslarni boshqarishning innovatsion yondashuvlari, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish va ilmiy-tadqiqot ishlarini rivojlantirish dolzarb masalalardan hisoblanadi.

Taraqqiyot strategiyasi belgilab berilgan hududlarda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirish, xalqning turmush darajasi va daromadlarini oshirish uchun har bir hududning tabiiy, mineral-xomashyo, sanoat va mehnat salohiyatidan kompleks va samarali foydalanishni ta'minlash kabi vazifalarni amalga oshirishda mazkur maqolada beriladigan takliflar ma'lum darajada xizmat qiladi.

Sanoat korxonalarida Intellectual resurs salohiyatidan samarali foydalanish doimo muhim ahamiyat kasb etib, uni har tomonlama tahlil qilish va mavjud tabiiy resurs salohiyatidan samarali foydalanish imkoniyatlarini o'rganish dolzarb muammolardan biri hisoblanadi.

Sanoat korxonalarida mavjud Intellectual resurs salohiyatidan samarali foydalanish jarayonlarini ilmiy-uslubiy asoslab, bu bo'yicha takliflar berish mazkur ishning maqsadi hisoblanadi.

Uni bajarish davomida sanoat korxonalarini rivojlantirishda Intellectual resurs salohiyatidan samarali foydalanish bo'yicha yetakchi iqtisodchi olimlarning fikrlarini o'rganish, omiliy tahlil va ekspertlar so'rovi usullari orqali hududiy resurs salohiyatidan foydalanish holatini baholash hamda sanoat korxonalarida hududlardagi mavjud resurs salohiyatidan foydalanish samaradorligini oshirish kabi vazifalar belgilab olindi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Iqtisodiy salohiyat va hududiy sanoat korxonalarida resurs salohiyatidan foydalanish bo'yicha mamlakatimizda va xorijda ko'plab olimlar tadqiqot olib borganlar va bu masalani atroflicha o'rganganlar. Jumladan, professor Sh.Shodmanov va U.G'afurovlar ta'riflashicha, jamiyatning ishlab chiqara bilish qobiliyati iqtisodiy salohiyat, deb ataladi. Bu qobiliyat ishlab chiqarish resurslarining miqdori va sifati bilan belgilanadi, yaratilgan mahsulotlar va xizmatlar miqdori bilan ifoda etiladi ^[2].

M.R. Rahimova va A.E. Ishmuxamedovlarning fikriga ko'ra resurs salohiyati har bir mamlakatning eng muhim boylik manbaidir. Undan olinayotgan mahsulotlar insonning turli ehtiyojini qondiradi. Resurslar yer ostidan qazib olingandan keyin mineral xomashyo ko'rinishiga ega bo'ladi. Yer qaridan qazib olingan, iqtisodiy ahamiyatga ega bo'lgan foydali qazilmalar mineral xomashyolar deyiladi ^[3].

Amerikalik iqtisodchi olim Kimiz Dalkir "Knowledge Management in Theory and Practice" ushbu adabiyotda bilimlarni boshqarishning nazariyasi va amaliyotiga oid keng qamrovli ma'lumotlar beradi. Bilimlarni boshqarishning sanoat korxonalaridagi roli va mexanizmlarini tushunishda yordam beradi ^[4].

N.V. Paxomova ta'kidlashicha, intellektual resurslarni sanoat yo'nalishlarida joriy etish ularni baholashga (ilmiy-tadqiqot, izlash va joriy ettirish ishlari) va ularning hajmiga, sanoatning o'ziga xos xususiyatlari va jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga, xo'jalik sektorining mamlakat iqtisodiyotidagi roliga bog'liq hamda ular mineral-xomashyolarni qazib chiqarish, boyitish va qayta ishlashni o'z ichiga oladi ^[5].

Hududlarda mavjud iqtisodiy intellektual resurslardan foydalanish bo'yicha professor D.V. Trostyanskiy "Mavjud resurslardan samarali foydalangan holda hududlarda sanoatni rivojlantirish davlatning sanoat siyosati bilan muvofiq tarzda olib borilishi kerak, uni amalga oshirishdan asosiy maqsad sanoat ishlab chiqarishini tashkil etishda innovatsiyalar sohasidagi so'nggi yangiliklarni qo'llash orqali resursdan foydalanishni optimalashtirish bo'lishi lozim. Shu nuqtai-nazardan tarmoqlar salohiyatini aniqlash va uni rivojlantirish mamlakat va uning hududlarida sanoat siyosatini samarali amalga oshirishning asosi bo'lib xizmat qiladi"-deb ta'kidlaydi ^[6].

K.M. Miksning fikriga ko'ra hududiy intellektual resurs salohiyati hududda mavjud resurslardan samarali foydalanish natijasida jamiyatning turli ehtiyojlarini qondirishni ifodalaydi. Har bir resurs turidan foydalanish samaradorligi ishlab chiqarish jarayonining xususiyatlaridan kelib chiqib aniqlanadi ^[7].

L.D. Badrievaning e'tirofi etishicha, hududiy intellektual resurs salohiyatidan samarali foydalanish deganda hududning resurslarni jalb etish darajasi va mazkur resurslarni qo'llash natijasida amalga oshiriladigan texnologik jarayonlarning samaradorligi tushuniladi. Hududiy resurs salohiyatidan foydalanish uch bosqichda amalga oshiriladi:

- *birinchi bosqichda* hududiy intellektual resurs salohiyati shakllantiriladi, uning tarkibi va tashkil etuvchilarning miqdori aniqlanadi;
- *ikkinchi bosqichda* ishlab chiqarish jarayoniga intellektual resurslarni yo'naltirish amalga oshiriladi;

- *uchinchi bosqichda* ishlab chiqarish jarayonida intellektual resurslardan foydalanish jarayoni amalga oshiriladi ^[8].

I.M. Ganiev yuqorida keltirilgan har bir bosqich o'ziga xos intellektual resurs salohiyatidan samarali foydalanish darajasini aniqlab beradigan maxsus omillar bilan tavsiflanishi ko'rsatib beradi. Bu omillarni ichki va tashqi omillarga ajratadi. Ichki omillarga qo'llaniladigan texnologiyalar va jihozlar, ishchilar va boshqaruvchi xodimlarning malaka darajasi, innovatsion faollik, qo'llaniladigan xomashyo va ishlab chiqariladigan mahsulot kabilar kiradi. Tashqi omillarga mahsulotlarga xizmat ko'rsatishni yo'lga qo'yilishi, hududiy sanoat siyosati, bozor infratuzilmasi va texnologik infratuzilma kabilar kiradi ^[9].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Sanoat korxonalarida intellektual resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish mexanizmini o'rganish uchun quyidagi tadqiqot metodologiyasi qo'llaniladi:

1. Adabiyotlar sharhi

Tadqiqotning birinchi bosqichida intellektual resurslar va ularning sanoat korxonalarida qo'llanilishi haqidagi mavjud ilmiy adabiyotlar, maqolalar va tadqiqot ishlari tahlil qilinadi. Bu bosqichda quyidagilar amalga oshiriladi:

- Intellektual resurslarning tasnifi va roli haqida ma'lumot yig'ish.
- Intellektual resurslardan foydalanishning samaradorligini oshirish bo'yicha ilg'or tajribalar va metodlarni o'rganish.

2. So'rovnomalar

Sanoat korxonalarida intellektual resurslardan foydalanish holatini aniqlash uchun korxona xodimlari o'rtasida so'rovnomalar o'tkaziladi. So'rovnomalar quyidagi ma'lumotlarni olishga qaratiladi:

- Xodimlarning intellektual resurslardan foydalanish tajribasi.
- Intellektual resurslardan foydalanish samaradorligi haqidagi fikrlari.
- Intellektual resurslardan foydalanishda duch kelinayotgan qiyinchiliklar.

3. Intervyu

Korxonalar rahbarlari va mutaxassislari bilan chuqurlashtirilgan intervyular o'tkaziladi. Bu intervyular orqali quyidagilar o'rganiladi:

- Rahbarlarning intellektual resurslarni boshqarish strategiyalari.
- Intellektual resurslardan foydalanishni takomillashtirish yo'llari.
- Korxona ichidagi innovatsion jarayonlar va ularning samaradorligi.

4. Vaqt qatorlari tahlili

Intellektual resurslardan foydalanish samaradorligini aniqlash uchun vaqt qatorlari tahlili o'tkaziladi. Bu usul orqali:

- Intellektual resurslardan foydalanishning vaqt davomida qanday o'zgarganligi.
- Samaradorlik ko'rsatkichlarining dinamikasi.
- Olingan ma'lumotlar asosida prognozlar va tahlillar.

5. Case Study (Vaziyat Tahlili)

Muayyan sanoat korxonalaridagi intellektual resurslardan foydalanish tajribalarini o'rganish va tahlil qilish uchun case study usuli qo'llaniladi. Bu usul orqali:

- Aniq korxonalarda intellektual resurslardan foydalanishning muvaffaqiyatli misollari.
- Ilg'or tajribalarni umumlashtirish va ularni boshqa korxonalarga tatbiq etish imkoniyatlari.

6. Ma'lumotlarni tahlil qilish

Yig'ilgan ma'lumotlar statistik va kualitativ tahlil usullari yordamida tahlil qilinadi. Ma'lumotlarni tahlil qilish quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

- So'rovnomalar natijalarini statistik tahlil qilish.

- Intervyu va case study ma'lumotlarini kontent tahlili yordamida tahlil qilish.
- Vaqt qatorlari tahlili natijalarini baholash va xulosa chiqarish.

7. Tavsiyalar ishlab chiqish

Tahlil natijalariga asosanib, sanoat korxonalarida intellektual resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi. Tavsiyalar quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

- Intellektual resurslarni boshqarish strategiyalarini takomillashtirish.
- Inovatsion jarayonlarni rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash.
- Xodimlarning bilim va tajribalarini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar

XULOSA VA TAKLIFLAR

Sanoat korxonalarida intellektual resurs salohiyatini o'rganish natijasida ma'lum bo'ldiki, mamlakatimizning barcha hududlarida keyingi yillarda sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishning ulushi ortib bormoqda va ular o'zlarida mavjud intellektual resurs salohiyatidan samarali foydalanishga harakat qilinmoqda. Hududiy sanoat korxonalarining intellektual resurs salohiyatidan foydalanish samaradorligini oshirish uchun quyidagi takliflarni beramiz:

1. Bilim va tajribalarni baham ko'rish platformalari yaratish

Korxona ichida xodimlarning bilim va tajribalarini samarali almashishi uchun maxsus platformalar yaratish lozim. Bunday platformalar quyidagilardan iborat bo'lishi mumkin:

- **Ichki intranet tizimlari:** Xodimlar o'rtasida ma'lumot almashish va hamkorlikni kuchaytirish uchun.
- **Vebinarlar va treninglar:** Xodimlar bilimlarini oshirish va yangi texnologiyalarni o'rganish uchun muntazam ravishda onlayn va oflayn treninglar o'tkazish.

2. Innovatsiyalarni rag'batlantirish

Innovatsion jarayonlarni rag'batlantirish orqali intellektual resurslardan samarali foydalanishni ta'minlash mumkin:

- **Innovatsion g'oyalar tanlovi:** Xodimlar orasida yangi g'oyalar tanlovlarini o'tkazish va eng yaxshi g'oyalarni mukofotlash.
- **Innovatsion loyihalar uchun fondlar:** Innovatsion loyihalarni moliyalashtirish uchun maxsus fondlar yaratish.

3. Intellektual kapitalni rivojlantirish strategiyasi

Korxonada intellektual kapitalni rivojlantirish uchun aniq strategiyalar ishlab chiqish lozim:

- **Xodimlarni malakasini oshirish:** Xodimlarni muntazam ravishda malaka oshirish kurslariga yuborish.
- **Tashqi ekspertlar jalb qilish:** Zarur bo'lganda, tashqi ekspertlarni jalb qilish orqali intellektual salohiyatni oshirish.

4. Texnologik yutuqlarni tatbiq etish

Yangi texnologiyalar va innovatsiyalarni joriy qilish orqali intellektual resurslardan foydalanishni takomillashtirish:

- **Raqamli transformatsiya:** Korxonada raqamli texnologiyalarni keng joriy qilish.
- **Yangi dasturiy ta'minot va texnologiyalarni sinovdan o'tkazish:** Innovatsion texnologiyalarni sinab ko'rish va samaradorligini baholash.

5. Bilim menejmenti tizimini takomillashtirish

Korxona ichida bilimlarni boshqarish tizimini takomillashtirish orqali intellektual resurslarni samarali boshqarish:

- **Bilim bazalari yaratish:** Korxona ichida xodimlar uchun mavjud bilim va tajribalarni saqlaydigan va ulashadigan bilim bazalari yaratish.

- **Bilimlarni tizimli tarzda hujjatlashtirish:** Muhim bilim va tajribalarni tizimli tarzda hujjatlashtirish va saqlash.

6. Hamkorlik va tarmoq qurish

Tashqi tashkilotlar va ilmiy muassasalar bilan hamkorlikni kuchaytirish orqali intellektual resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish:

- **Ilmiy-tadqiqot institutlari bilan hamkorlik:** Ilmiy-tadqiqot institutlari bilan hamkorlikda innovatsion loyihalarni amalga oshirish.
- **Sanoat klasterlari va tarmoqlariga qo'shilish:** Sanoat klasterlari va tarmoqlariga qo'shilish orqali bilim va tajribalarni almashish.

7. Xodimlarni rag'batlantirish

Xodimlarni intellektual resurslardan samarali foydalanishga rag'batlantirish uchun:

- **Motivatsion dasturlar:** Xodimlarning ijodiy va innovatsion faoliyatini rag'batlantirish uchun motivatsion dasturlar ishlab chiqish.
- **Mukofotlar va tanlovlar:** Eng yaxshi innovatsion g'oya va loyihalarni mukofotlash uchun tanlovlar tashkil etish.

8. Intellektual mulkni himoya qilish

Intellektual mulk huquqlarini himoya qilish orqali korxona resurslarining xavfsizligini ta'minlash:

- **Patent va litsenziyalar olish:** Innovatsion mahsulot va texnologiyalarni himoya qilish uchun patent va litsenziyalar olish.
- **Mualliflik huquqlarini himoya qilish:** Xodimlarning intellektual mahsulotlarini mualliflik huquqlari bilan himoya qilish.

Mazkur takliflar sanoat korxonalarida intellektual resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi va korxonaning umumiy ish samaradorligini yuksaltirishga, innovatsion salohiyatini kuchaytirishga va raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, korxonalar uchun strategik ahamiyatga ega bo'lgan intellektual resurslarni samarali boshqarish va ulardan maksimal foyda olish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. 2022–2026-yillarda mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi "Xalq bilan muloqot va inson manfaatlarini yili"da amalga oshirishga oid Davlat dasturini o'rganish bo'yicha ilmiy-ommabop risola – T.: "Ma'naviyat", 2022. 105-b.
2. Sh. Shodmonov, U. G'ofurov, Iqtisodiyot nazariyasi: Darslik- T.: Fan va texnologiya
3. 2010. 461-b.
4. Rahimova M. R., Ishmuxamedov A.E. Mintaqaviy iqtisodiyot. Darslik. T.: TDIU, 2010. 72-b.
5. Nureeva R.N. Natsionalnaya ekonomika. Uchebnik. Pod obshchey redaktsiei M: Infra- M, 2010. S. 26.
6. Paxomova N.V., Rixter K.K. Ekonomika otraslevykh rynkov. Uchebnoye posobie. M.: "Yurayt", 2010. S.79.
7. Miks K.M. Resursnyy potentsial regiona (teoreticheskie i metodicheskie aspekty issledovaniya)- M.: Nauka, 1991. S. 94.
8. Badrieva L.D. Sovremennyye tendentsii i zakonomernosti effektivnogo ispolzovaniya resursnogo potentsiala. // Rossiyskoe predprinimatelstvo. 2011. № 10. S.57.
9. Ganiev I.M. Realizatsiya resursnogo potentsiala predpriyatiy kak instrument razvitiya promyshlennyykh rayonov rossiyksix regionov. // Segodnya i zavtra rossiyskoy ekonomiki. Nauchno-analiticheskiy jurnal. 2011. № 12. S. 43.
10. Uchaeva T.V. Klassifikatsiya faktorov, vliyayushchix na organizatsionno- ekonomicheskiiy potentsial predpriyatiy. // Sovremennyye nauchnyye issledovaniya i innovatsii. 2014. № 10.
11. Innovatsionnyy menedjment. Uchebnik Pod.red. S.D. Ilenkovoy. – M.: YuNITI- DANA., 2007. S. 227.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.